

Ndigël: Surnaalu Muriid bu Wolofal 1

[Page 3, Column 1]

Te kana gëna nekkal Yàlla? Boo leen gisee danuy woyof toy. Donte ku xamul dafa leena laaj ci lu dul ay teggiin, ñoom danañu ko tontu ci ay teggin. Moo tax ca waxtaan wa ñu doon defe fii ci Faraans, muy Pari, te ñi ko doon def di kuréel bu ñu tudde *Lislaam ak Xeet wi Nekk Ērop*, waxtaan wa moo di ndax Lislaam mën naa àndil dara xeetu Nasaraan yi nekk Ērop? Ñun lañu leen tontu moo di waaw mën na a nekk ngir Yàlla mooy aji mën ji. Moo moom fépp. Moo sàkk lépp ak xeet yépp ak melo yépp te Lislaam dafa daj fépp. Te itam jël rekk làmmiñu Araab di ko waxe Islaam wa ilaa làmmiñu nit ñu ñuul ñi dafa doyul. Li war mooy toog nun waa kër Rasuulul Laahi waxtaan sottante xalaat. Kenn mënu la ñàkk, ndaxte

[Page 3, Column 2]

Yàlla moo wax ci Alxuraan ne: “Bu ngeen gisee ma wuutale leen, li ma ci nàmm moo di ngeen gëna xamante.” Kon ci noonu rekk la nu mëna fexee ba ñi xamul daaldi mëna xam. Te waxaat ne: “Wa lākin akthara l-nāsi lā ya ‘lamūna.” Maanam nit ñi ñu ci bari ñu ngi ci réer. Kon, na nu ànd dellu ci Alxuraan ma nga xam ne moo nuy téqaléel dëgg ak lu dul dëgg.

Wa şalaatu wa salaam, Shaykh Abdullaahi Jéey

Màggal gu mag gii nga xam ne danañ ko dee def at mu nekk ca Tuubaa, mu bokk ci ndénkaaney Xaadimu Rasuulul Laahi, nga xam ne fu mu fekk ab Muriid ci àdduna sa xol Tuubaa lay fanaan, rawatina at mii nga xam ne ñetti fan lañu ko def, ci ndigëlal Shaykh Abdul Ahad al-Mbàkkiyyu, lii la fa wax ba muy yewwi mbooloo ma:

[Page 3, Column 3]

Shaykh Abdul Ahad al-Mbàkkiyyu

Waxtaanu Shaykh Abdullaahi Ahad mu jëm

ci mbooléem jullit yi ak taalube yi

ak kilifay réew mi ci wàllug nguur gi

“As-salāmu ‘alaykum wa raḥmātu l-Lāhi ta‘āla wa barakātuhu. Yow Habib Caam njiital Minister yi, maa ngi lay nuyu. Maa ngi nuyu ñi nga àndal ñépp. Muy kilifa yi nekk ci biir réew mi ak kilifa yi nga xam ne bitim réew lañu jóge. Maa ngi leen di nuyu, di leen sànt bu baax ci seen toogaay bii ci sunu bis bu màgg bii, ngir bu kenn rekk dikkoon

[Page 4, Column 1]

ci yeen dana doy, waxuma nak ni ngeen booloo ànd ngir jëmmalle ak màggale Muriid yi. Jërëjëf! Maa ngi leen di nuyu ci turu ki nga xam ni ci baatam ngeen jóg ba ñëw fii. Ma bëgg ngeen may nu tuuti nu yóbbante leen ci moom. Yóbbante bu leer nañ ak ndénkaan lu ñu koy dénk, doora nuyoo sunu mbokki kilifa diine yi nga xam ne ñoo dikk teewle nu fii, doora waxtaan ak bokki taalube yi nga xam ne ñoo dikk taxawusi liggéey bii.” Fii nak la tambalee yóbbante bi ci Peresidaa bi. “Nee leen ko nun ay Muriid lanu yoo xam ni Sëriñ Tuubaa rekk lanu yaakaar tey. Moom lanu yaakaar ëllëg. 1) Wóolu, 2) ak gëm

[Page 4, Column 2]

ak ragal, 3) ak yaakaar, 4) Sëriñ Tuubaa rekk lanu ko def. Bi ñu ko defee ci Sëriñ Tuubaa nak dafa am lutax. Litax moo di Sëriñ Tuubaa bi mu nee ñokket, dafa daaldi wone xalaatam. Ni mu bëgga def ak fi mu bëgga jëm ak la mu njékka wax moo di: “shahidtu anna l-Lāha Rabbu l-Khalqi, wa anna Aḥmada Rasūlu l-haqqi.” Seere naa ne Yàlla mooy Boroom ñépp. Yonnent bi moo nekk ci dëgg. Teeloon ngeena xam ci ne jàpp na ne Yàlla mooy buur, yonnent bi mooy ndawal buur. Teg ca ne: “dalaniya l-Lāhu ‘alā Muḥammadin wan qādali Muḥammadin li šamadi.” Yàlla tektal na ma yoneent bi. Yoneent bi fab ma jëme ma ci Yàlla. Kon nga xam ni kii ci Yàlla ak yonnent bi rekk lay yëngu jëm. Waaye du yëngu jëm ci leneen.

[Page 4, Column 3]

Ba mu nekkee ci biir di dem ba yégg ci “lahu dahra niyatī, wa ‘ilmī, wa khidmatī, wa rūhī, wa juthmāni, wa kullī bilā thukli.” Man jox naa sama diirub jamono, jox naa ko sama yéene, jox naa ko

sama lépp. Jox naa ko sama xam-xam ak sama liggéey ak samag ruu. Jox naa ko sama yaram ci lu dul ag nàngooti ko. Kon nga daadi xam ne kon amatul ci moom dara. Seetul mbokk. Seetul kenn. Yàlla rekk la jox léppam. Bi mu joxee léppam Yàlla ba la mu yakaaroon ci Yàlla Yàlla nàngul ko ko, ba mu am ci lu kawe njortam, ci la waxe ne: “ḥubī, wa wudī, wa riḍwānī wa maḥmadaṭī liman ḥabānī bimā qad fāqa maẓnūni.” Samak cofeel ci xol, sama cofeelug

[Page 5, Column 1]

[sama cofeelug] biir ak biti, sama sàntug làmmiñ lépp jox naa ko ki ma may lu kawe sama njort muy Yàlla. Kon nun ay Muriid lanu. Muriid gi dara waralu ko lu dul nit boo ñówee ci moom ne ko damaa bëgg nga jur ma, mu nàngu laa jur, aw sàntam ngay sànt. Moom nak tur wa ko ndéyam tuddewoon ak baayam da koo bàyyi jël turu Xaadimu Rasuul. Wëlbëtiku tudd Murīdu l-Lāhi. Murīdu l-Lāhi nak képp ku jàpp ci moom rekk daaldi koy tudd. Kon mel na ne Murid amul, Sëriñ Tuubaa rekk moo am. Nun Muriid nak képp koo xam ne, ni Yàlla def Sëriñ Tuubaa neex na la, nu def la ni sunu bopp, ak koo mëna doon. Koo xam ne nii, ni Yàlla def Sëriñ Tuubaa naqari na la nu lay seetaan. Ci biir loolu laa bëgga ñëw tey jii, wax leen ci Peresidaa Abdu Juuf,

[Page 5, Colum 2]

yóbbante leen ci moom li nga xam ne xam naa ko ci moom te mu jëf ko. Man wóor na ma ne jàpp na Sëriñ Tuubaa. Yëgg naa itam ne ci moom fonk na Sëriñ Tuubaa ndaxte nekk Peresidaa ba noppi ñetti weer yu nekk nga bàyyi sa kër ñëw yendu fii ba ngoon jot, te wóor na ñépp ne kuy gane ñëw Tuubaa rekk, Sëriñ Tuubaa rekk moo la fi àndi. Ngir mbooléem ñun ñi fi nekk am li ñu yaakaar ci Sëriñ Tuubaa rekk moo nu fi bàyyi, te ku Sëriñ Tuubaa taxa jóg la nga yaakaar danga ko am, ak koo mëna doon.” Fii nak la Sëriñ Abdul Ahad seeree Abdu Juuf ci jëf jii mu tàmbali ci réew mi jème ko ci mbooléem jullit yi, ak ci baykat yi ak ci Tuubaa gii nga xam ne ñun Muriid moom rekk lanu am. Moo tax Shaykh Abdullaahi Ahad wax ne lu nit defal ab Muriid Sëriñ Tuubaa moo lay

[Page 5, Column 3]

fey lépp, lu nit defal Sëriñ Tuubaa Muriid yi ñoo lay fay. Kon maa ngi koy sànt ci foofu mu teg Sëriñ Tuubaa ak ni mu ko defe. Maa ngi koy sànt ci turu Muriid yi yépp ngir fii ci Tuubaa ñaari at yi mu fi def jëf na fi lu ñépp teg seen bët, ci loo xam ne luy sagal dëkk bi ak luy dimbali dëkk bi, te du nég ba ma laaj ko. Mooy xool rekk xam ne lii jaadu na ci dëkk bi mu def ko. Kon maa ngi koy gërëm ci turu Muriid yépp ci kaw ndigëlu Sëriñ Tuubaa, ngir moo wax ne bu aji rafetal rafetalee ba ñëw ci sag wàll daadi koy sànt fa saa sa ci lu bir ñépp. Kon jëf na li mu mën ci Sëriñ Tuubaa. Sëriñ Tuubaa nak kenn mënul ci moom lu weesu yéene lu baax def ko. Te Yàlla dafa wax ne jëf ju rafet ju nekk la ko gëna rafet lañu koy feye. Ma wëlbëtiku am lu ma ko denk, moom ci boppam loolu moo di melo wi mu won

[Page 6, Column 1]

réew mi ba ñu rafet ci moom njort, ñu am ci moom koolutéef bu ko dara delloo gannaaw. Melow àdduna bu mu ko dello gannaaw. Melow nit ñi bu mu ku dello gannaaw ci loolu. Waxtu wu nekk na xam ne Yàlla moo bind ñépp te moo moom ñépp, te moo ko fab tek ko ca kanamu nit ñi. Nay jëfântéek nit ñi ci turu Yàlla mi nga xam ne moo moom ñépp. Bu ko defee du ko rëccu, ngir nit la mu doon def ba am la mu doon wut bu ko bàyyiwul du ko ñàkk. Te réew mi jàmm am na fi bu baax, ngir yërëm na baykat yi. Na fexe ba setal diggante nit ñi ak seen moroom. Maa ngi koy jottali ngërëmal Muriid yi ci li mu jëfal Sëriñ Tuubaa, tey dénk Muriid yi ñu jàppale ko. Ma dikk nak ci sama mbokki kilifa diine yi. Mbooléem kilifak diine gu nekk Senegaal tey sa ndaw téew na fi. Kon nak loolu wone na ne lanu bëggoon Yàlla nàngul na nu ko.

[Page 6, Column 2]

Ndégam lanu doon def Yàlla rekk moo ko taxa jóg ak Lislam, kon bi ci jullit yépp àndee nàngu koo fekkesi, nàngu koo teewesi, war nanoo rafet ñjort ci ne Yàlla nàngu na ko. Kon mbooléem kilifay diine yi fi teew ak yi fi seen ndaw teew maa ngi leen di sànt. Seenug pay nak Yàlla mi ko am te

jeexalul dara yàlla na leen fey lu kawee seen ñjort tey ak ëllëg. Yeen sama mbokki taalube yi nuyu nañ leen, sànt nañu leen bu baax. Fi ngeen teg Sëriñ Tuubaa ak li mu leen jaral lépp gis nanu ko, ndaxte ñetti fan ngeen nekk fii kenn amul fenn soxla. Waaye am na lu Sëriñ Tuubaa waxoon. Dafa wax ne: "ku ma jox sa lépp, ma téyyél la sa lépp te defaral ko ko. Ku am loo ma jox ci sa bopp, ma defaral la la nga ma jox." Te yeen jox ngen seen lépp Sëriñ Tuubaa. Na leen wóor ne nàngul na leen seen lépp. Kon na ngeen sàmmonte ak ay ndigëlam. Na ngeen topp Yàlla, fonkante, te baña noonoo seen diggante. Wa Salaam, Alhaaji Bàmba

[Page 6, Column 3]

Shaykhu Ture, Peresidaa Réewum Gine:

Waxtaan wi mu def jëme ko ci Xaadimu Rasuul, Shaykh Ahmadu Bàmba

Réewum Gine baaxoo nañu at mu nekk ca njàngukaay bu mak ba, maanaam Inifersiti ba, dana génne kuréel bu mag ca ña fa ëpp xam-xam. Looloo tax ba renn bëgg na ñu jël fukkéel ak juróom ñaréelu kuréel ba nga xam ne ñoo génne ca daara ju mag ja, muy Inifersiti bu Konaakiri, kuréel boobu Shaykhu Ture mi ngi leen tudde Kureelu Shaykh Ahmadu Bàmba. Kon, lan moo waral kilifa googu di Shaykhu Ture am xalaat boobu? Maanaam xale yooyu jàng ba seen xam-xam nàcc mu leen di sargal, nee na leen tudde naa leen Kuréelu Xaadimu Rasuul ngir Xaadimu Rasuul wuute na

[Page 7, Column 1]

[Xaadimu Rasuul wuute na] ak ña fi nekkoon démb daan bañ. Daf leena jéggi ngir ka mu doon wut muy Rasuulul Laahi. Wut na ko ba am ko te muy xaritam ci lu kenn natablewul. Waaye Nasaraan bi ci ay fexéem ci la fexee, jël tànkam teg ci dëgg ngir bañ ñu xam kuy Xaadimu Rasuulul. Waaye réewum Afrik gépp ànd nañu di bañ ci kaw fàttaliku jaloorey Xaadimu Rasuul. Muy loo xam ni siggil na képp ku nekk Afrik, góor ak jigéen te toroxal Nasaraan bi ci lu nëbbu ak lu feeñ. Lutax Sëriñ Tuubaa raw ñépp? Boo seete jamono booba ngànaay amoon na doole. Daanaka ñépp ci lañu leen faat. Ngànaay yooyu li muy bari-bari mënu la tax benn bis Sëriñ Tuubaa dellu gannaaw

[Page 7, Column 2]

ci ligéeyu Sunu Boroom, Tabaaraka. Jamono booba yoonu Muriid nekk na kiiraay loo xam ne ci la ñépp daw làqu ngir mëna mucc. Mu nekk lu siggil Lislàam. Loolu tax Nasaraan bi jóg ngir tuumaal Xaadimu Rasuul. Jàpp ko ci fukki fan ci weeru Ut atum 1895. Yow miy jàng, boo seetloo da nga xam ne ku xam istwaaru Sëriñ Tuubaa la ak lenn ci wàllu mbindëm ngir feeñal na Sëriñ bi ci wàllu xam-xam ak jikko, ak ñi ko wëroon. Shaykh yi def na ci ñoom loo xam ne képp ku nekk ci ñoom da ngaa fees dell! Moom Shaykhu Ture nee na Sëriñ Tuubaa wuute na ak Sëriñ sa nga xam ne dañu daa jaamu Yàlla ngir seeni jëmmi jëmi bopp ca lañu tolluwoon. Moom Xaadimu Rasuul daf daan jaamu Yàlla di jariñ nit ñi, di leen aar ci lépp. Ku tiit mu dalal sa xel; ku ñàkk

[Page 7, Column 3]

mu jox la; ku xamul mu xamal la. Ci noonu lañu jàppe Xaadimu Rasuul génne ko réew mi ci atum 1895 ba atum 1902 ñu delloosi ko. Taxul Nasaraan bi mën ci moom dara. Jamono booba polotik ba nga xam ne moom la Wilyaam Ponti daan def mooy nan lañu mën di def ba xatal Sëriñ Tuubaa ci réew mi. Waaye moom loolu lépp gisu ko. Moom mi ngi liggéeyal Yàlla ak Muhammad ngir mëna jariñ képp ku gëm Yàlla ak yonnen bi. Jamono boobu mooy 1902. Bind na ay tééré yoo xam ne dugg na ci réew mi. Nit ñi tambali koo yër, ba taxoon na delluseem ci réew mi nekkoon na lu am njariñ ci jullit yi. Ci atum 1923 ci la digle Tuubaa ngir mu nekk dëkku yoonu Muriid yépp. Mi ngi làqu sunuy bët atum 1927 ca Njaarém. Ñu yóbbu ko Tuubaa. Àdduna bépp jooy ko ngir jeex gu mu jeex ci Rasuulu Laahi. Fii nak la Ahmadu Shaykhu Ture

[Page 8, Column 1]

jeexale, daaldi xamle nak kuréel boobu nga xam ne moo leen tudde Kuréelu Xaadimu Rasuul, ne leen na ngeen di def waxtu wu nekk seen xel ci Shaykh Ahmadu Bàmba, ngir bu nu amee jàmm tey moo tax. Kon képp ko xam ne ci réew mi nga dëkk, wàlla foo mëna dëkk ci Afrik, nga jàpp Shaykh Ahmadu Bàmba ngir moo nekkal Rasuulu Laahi ba am ci lu ci kenn amul. Siggil mboolém kuy nit

ku ñuul ak képp ku bokk ci Lislàam. Maa ngi leen di xamal ne Sëriñ Tuubaa jógu fi. Dafa làqu sunuy bët. Te firnde ji moo di féeg benn Muriid mu ngi am ci àdduna, Sëriñ Tuubaa Xaadimu Rasuul du fi jóg, rawatina àdduna bépp ànd nañu tey gëm ko te ëllëg yéenay yor réew mi. Na ngeen def Sëriñ Tuubaa muy seen royukaay. Jërëjëf Sëriñ Tuubaa! Jërëjëf waa Senegaal! Yàlla na sunu kollëre gëna yaatu ci barkeb Sëriñ Tuubaa! Yàlla na Afrik jëm kanam! Alhaaj Bàmba Juuf

[Page 8, Column 2]

Waxtaanu Sëriñ Muhammad Maamuun Ñañ,

Sekarteeru Shaykh Abdullaahi Ahad al-Mbàkkiyu

Sëriñ Muhammad Maamuun Ñañ tukki bum defoon ca Keer, te jaar fii ci Faraans (Pari). Def na fi ay waxtaan yu yaatu ngir leeral lu bari ci mbiru Xaadimu Rasuul. Te mu waxtaan kook waa mbootay gi muy mbootayu Lislàam biy yëngu fii ci Èrop te doon ay Muriid. Laaj nañu ko fa laaj yu am solo. Mu tontu. Laaj bu njëkk ba ki ko laaj mooy Sëriñ Momar Cuun. Dafa laaj lan moo ëmb màggalu Tuubaa, ak naka lañu ko wara màggale, ak lan moo ko taxa jóg. Lii la ko Sëriñ Maamuun tontu: “Képp ku mësa liggéeyal Yàlla, feyee na la bis. Bis boo xam ne bisu xéewël la. Bis yooyu sax, boo seetloo, am na nu mu dikke ak ka moom bis ba. Soo ko seetee Tabaski ci la Maam Ibraahiima doon bégga rendi Ismaila,

[Page 8, Column 3]

Sunu Boroom yonnee ko am xar, mu def ko Tabaski. Muy bisu xéewël ci doomi aadama yépp. Di bisu mbégte ci mbooléem jullit yi. Boo ko dee seet ba tey, ku mel ni sunu Maam Aadama, wàlla yonnent Yàlla Iisa, wàlla Muusaa ak ñeneen ak ñeneen. Ñooñu ñépp ku nekk am nga bis. Ngir lu mel ni Tamxarit nga seet itam, ku mel ni yonnent Yàlla Nuuhin, nga xam ne moom ca gaalam ga la dugal mbooléem ña ko gëmoon, daadi ñaan Yàlla Yàlla dimbali ko mu mucc mook ña mu àndal ñépp ca mbënnam ga. Mu daadi sànt Yàlla wax: “alḥamdu li l-Lāhi rabbi l-‘ālamina.” Bis boobu dañu koy màggal. Maanam di ko bégee. Boo seetee Muusaa bis ba mu labale Firawna, ak yeneeni jaar-jaar yu

bari ci góori Yàlla yi ak yonntent yi. Kenn ku nekk am nga benn bis bu ñu la tànnal. Noonu itam la Sëriñ Tuubaa amee ay bis. Waaye, bisub Sëriñ Tuubaa wuute na ak bisub gaa ñooñu. Lan moo ci wuute?

[Page 9, Column 1]

Moo di ñooñu ñépp muy yonntent yi ak seenug njaboot, lañu daan def mooy sànt sàntug xol ak sàntug làmmiñ, delloo ko Yàlla ci mucc ngi mu leen musal. Sëriñ Tuubaa moom sànt gi muy sànt Yàlla mooy nàttu yi ko Yàlla teg te mu tegoo ko, te ci biir mu seen ci xéewël yoo xam ne moo nara tàbbi ci biir nàttu yi. Moom bis boobu la taamu di ko sànte Yàlla ngir Sëriñ Tuubaa loolu la wuutéek yeneen góor Yàlla yi. Ngir bis ba nga xam ne ci la génn réew mi ngir ay nàttu yu metti, moom bis booba lay màggal. Te ba muy dem mboolém coono bu ñu ko nara teg, xamoon na ko. Waaye dafa dem gàddu lépp ngir xam ne ab coono la bu naroonna wàcc ci doomi aadama yi. Ba mu dellusee itam mësü la jóg di sànt Boroomam di ko gërëm ci bis boobu. Litax ñu tudde ko Màggal gu Mag gi? Dafa nekk bis boo xam ne bisub sànt la, bisub delluwaat ci Yàlla, bisub jàng Alxuraan, bisub wéetal Yàlla. Boo seetee lañu fay jàng ci qasaa'id ak ci Alxuraan kenn mënu koo lim.

[Page 9, Column 2]

Lañ fay jàng ci Alxuraan jéggi na dayo, ba kenn mënu la xam lim ba. Fanaanee tàgg yonntent ba. Loolu lépp mu delloo ko Yàlla, ci nàttu yi nga xam ni tegoon na ko ko, te mu tegoo ko. Kon loolu moo waral màggalu Tuubaa. Ñaareelu laaj ba moo di, ci yan sart lañu teg Màggal gi ak nan lañu koy defee? (Tontu): Maanaam ci bis yooyu, Tuubaa li muy am ci ay gan xel mënu koo xalaat. Nit ñi daa ñu jóge fu nekk. La nga xam ne ñun moom lañu jàpp, Màggal gi dana tēdd ci ñetti fànn yii. Bis bu mujj ba, jàngkat ya ca lañuy fanaane jàng ba bēt set. Ca suba ga nak ca lañuy ziyaaraji Barab bu Mag ba, dem ziyaareji kilifa yu mag ya, muy waa kër Sëriñ ba ak Shaykh yi ak barab yu sell ya. Maanaam, daa ngeen dégg la mag ñi daan wax naan Màggal gii mooy suñug Tabaskiwaat. Loolu, li ko waral moo di bu Màggal gi bu mësaana jot, lu dale ci géléem ba ci ganaar, fu sa doole tollu rekk ngay def.

Maanaam, moom ngay rey ngir bégal taalube yi yépp.

[Page 9, Column 3]

Gis ngeen Sëriñ Abdullaahi Ahad na muy def. Dafay dalal taalube yi, di nuyoo ak ñoom, di leen teral. Lu nit ñi bari-bari, mu toog di leen nuyu. Waaye du tax benn yoon mu faat waxtu, wàlla mu yéexa julli waxtu. Fu waxtu wi jotee rekk, mu jóg julli dikkaat ci taalube yi, moom Shaykh Abdullaahi Ahad. Bis boobu dana rey li tambalee ci gélém ak nag ak xar ak ganaar, lu ci nekk ngir teral gan ñi. Fii nak lanuy yemale waxtaanu Sëriñ Muhammad Maamuun Ñañ. Laaj yi ci des danañu ko génne ci Ndigël bii di ñów, Insha Allah. Kon lii mooy laaj ak tontu yu jóge ci mbootaayu Lislām bi nekk Ęrop, te ñu di ay Muriid te ñu defoon ko ak Sëriñ Muhammad Maamuun Ñañ, Sekarteer Seneraalu Xaliifa Seneraalu Yoonu Muriid. Wa salaam, Ndigël mooy yoonu Muriidu l-Lāhi! Ndigël la voix du Mouride.

[Page 10, Column 1]

Taariix bii mu jëm ci naka lanuy xalaate ci wàllu Lislām. Ki ko def muy Sëriñ Ahmadu Darame, muy Sekarteeru Mbootaayu Lislām bi Muriid yi sos fii ci Ęrop, te ñu nekk fii Faraas. Fànn bu njëkk ba: Lislām lan moo ko waral? Ñaareel ba: kañ la tambali ak nu mu yëngoo, fan la jeexe? Ñetteel ba: fan la tëdd? Ñenteel ba: dundug Muhammad, şalla l-Lāhu ‘alayhi wa sallam. Juróomeel ba: mu di xalifa yi ak réew yi nga xam ne am nañu Lislām, te ba ca njëkk di réewu Umiyya, ba ca top di Abbasid, ba ca di Faatimi. Juróom benneel ba: di daara yi nga xam ne nii ñoo sosu ci biir Lislām ak seeni xalaat. Juróom ñaareel ba: daaray Tuubaa ak la nga xam ne meññ na ko ci wàllu ñam ci xel ak xalaat kii nga xam ne moom lañu bégga waxtaane dundam: muy Rasuulul Laahi, şalla l-Lāhu ‘alayhi wa sallam.

[Page 10, Column 2]

Rasuulul Laahi nekkul rekk koo xam ne ag njàmbaraam ci ne ko Nasaraan yi xalaate, wàlla daan xeex ci ay fexéem nit ñi topp ko. Ni ko taariix nettale, dafa nekk koo xam ne dafa àndiwaale loo xam ne daf ciy dundal xetam wépp, moom Muhammad. Ba mu nekkee xalel ci zāhir, lu doon nàqar ak tiis

dal na ci kawam. Jirim la, amul ku ko topptoo. Am soxla te du am lu mu ko faje. Lépp dal na Rasuulul Laahi. Waaye lii lépp Sunu Boroom dafa ko doon nattu ngir lum waroona doon ëllëg. Allāhuma ʃalli ʿalā Sayyidinā Muḥammadin. Gànnaw loolu lépp, lu jütu muy làqu sunuy bët, Lislām nekkon na diine joo xam ne am na ñu dëkkoon foofa ca Màkka te ànduñu ca, ak Madiina. Ngiiirub dundam, moom Rasuulul Laahi, la ko yitteloon moo di jottali nit ñi li ko Sunu Boroom jox. Muy seet ñoo xam ne ñu mu wóolu lañu, dana leen ko mëna bàyyee, ndax bu ëllëgee mu mëna tas ci àdduna bi ngir moom. Muhammad, Rasuulul Laahi, ʃalla l-Lāhu ʿalayhi wa sallam.

[Page 10, Column 3]

la mu àndi muy diiney Lislām, dafa mat sëkk ci wet gu nekk. Waaye tas gu mu waroona tas ci ñépp lañu gëmoon te du dara. Mu daadi nekkoon, jamono ba xatoon na ba diir ba mu yokkee mayu ko ko woon. Ag nàqarib jamono moo tax it faranfâce googu yépp ñu ngi ko def ci gànnawam. Gànnaw ba nga xamee ne dem na Madiina ba noppalu, liggéey boobu it ña nga xam ne ñoo ko def ñoo doon saabaam ya ko gënoona jege. Nekkoon na liggéey bu mag, bu metti, ngir dañoo waroona génnee Lislām yóbbu ko ci gox yépp, ci kaw xel ak xalaat te léeg-léeg mu àndak xeex, ngir ci noonu la saaba yi, maanaam saaba ya ko gënoona jege, faranfâce ya nga xam ne tërëloon nañu ko mu jëm ci sarti Lislām. Ci loolu nak, yëngu-yëngu yi gëna rëy ci wàllu xeex ak xiiro ci la tàmbalee judduwaat ci yoonu Lislām, ndaxte lépp lu fi Muhammad bàyyiwoon, muy lu ñuy tërël wa ilaa lu muy digël nit ñi, dañu koo teg fee di doxe seenum xel, ndaxte sax, ba Rasuulul Laahi làqoo àndiwoon na coow lu mag, ci nan lañu wara wuutoo Rasuulul Laahi ak kan moo ko wara

[Page 11, Column 1]

[wuutu] ak kan moo ko gëna jege ci deret. Féewaloo ga yépp ma nga tambalee li ci ëpp ci jamonoy Sayyidina Aliyyu ba mu toogee ci xilaafa ga. Kon, ñaareelu waxtaan wa ci wàllu Lislām ak tambaléem ak dayoom ak mayam ci set gu Lislām set. Ma nga juddoo Yaşru, maanaam muy turu Madīnātu l-Munawwara ca jamonoy Rasuulul Laahi. Moo doon ndéyi siiflisaasiyoo Lislām.

Gànnaw gi Rasuulul Laahi làqoo sunuy bët, am na siiflisaasiyoo yoo xam ne juddu na fa ca xalaafag Abuubikrin. Gànnaw moom Sayyidina Umar, gànnaw ba Usmaan, gànnaw ba Aliyyu. Moom nak, ag xilaafaam gu metti la ngir ka ko doon xeex muy Maawiya ku amoon doole la woon. Jamono jooju ci wàllu Lislām, nga xam ne dafa woote benn bis ba ñépp ñów foofa ca Damaas, mu wax ne bis bii ni ki tey man maay Xaliifa ci Lislām. Daaldi bégga bitarñi la nga xam ne moom la xeetu Muhammad tērëloon mu di Aliyyu nekk wuutaayu Muhammad ci kaw suuf. Jamono booba ci la Maawiya tambalee bégga def péeyi réewu Lislām muy Damaas; maanaam toxale ko Màkka ak Madiina yóbbu ko Damaas.

[Page 11, Column 2]

Gànnaw Maawiya, ka wuutu mooy Yasiit, muy doomam. Moo dajale mboolo mu tàkku dem ca yeneen réew ya, ngir xeex ak ñoom ngir sàmp Lislām. Gànnaw Yasiit, ka ko wuutu ci wàllu xeex ngir yokk Lislām moo di al-Mukhtaar. Moo meñ xam-xam yi gëna mag tey, tey jariñ àdduna yépp. Ca jamonoy al-Mukhtaar moomu muy ñetteelu xaliifatu Maawiya ci la coow lu mak tambali. Muy ñi àndoon ak Sayyidinaa Aliyyu muy sayid ya ak sunat yi, daaldi wëlbëtiku dal ci kaw al-Muqtaar ci kaw ñoom seen gis-gis moo di ki wara wuutu Muhammad mooy Sayyidinaa Aliyyu. Li ñu leen tuumaale itam ñoom waa-kër Maawiya moo di dañuy jëfe la Muhammad àndiwoon ci dhaahir ci kaw seen bannex rekk, waaye lépp lu jëm ci wéetal Yàlla waxuñu ca dara. Loolu bokk na ci litax ñu dal ci seen kaw. Sayid yooyu nak ñoom ba Muhammad làqoo, doyloowuñu kenn, lu dul di jëfe la mu àndi muy sunna. Ci la daara yi tambalee sosu. Muy daara yi jur tasawuuf ji nga xam ne ñoo dooleel waa-kër Sayyidinaa Aliyyu ba ñu mëna dal ci kaw Maawiya. Bokk na ci réewum Pers ña fa nekkoon tey doora dugg ci Lislām, ñooñu ñoo

[Page 11, Column 3]

àndak waa kër Sayyidinaa Aliyyu di xeex ba nangu nguur ga ca Maawiya, toxale ko yóbbu ko Bagdaad ca Iraak. Jamono booba Iraak moo doon kapitaalu Abbaasit yi. Jamono booba ci la nguurug

Maawiya daanu. Abbaasit yi daadi tambali. Gànnaw ba nak dikk nañu ci réew yu mag yu bari.

Gànnaw ba réewum Iraa ak réewum Iraak boole seen xam-xam boo xam ne ñoo ngi ko jëléewoon réewum Siri, daadi mankoo nak ngir saxal Lislām. Ca lañu dugge réewum Esipt ak réewum Tírka. Jamono boobu ci wàllum xarala ak xel ak xalaat ci wàllu tabax ak luy yóbbu doomu aadama kanam, lépp Lislām géne ko ba tey ñu ciy jariñu. Xam-xamu Filosoof ñu koy wax Falsafa mi ngi tambalee ci nguurug Umiyaat yi, ak xam-xamu kalkil, ak xam-xam yu bari Lislām moo ko meññ. Ay xaliifa yu bari sosuwaat nañu. Waaye loolu danañu ci dikkaat ci nimoro Ndigël bii di ñëwaat. Kii nga xam ne moo def artiikal bii moo di Sëriñ Ahmadu Daraame. Ndigël bii di ñów danañu ko gëna léeral ba agsi ci Xaadimu Rasuulul Laahi, ʃalla l-Lāhu ʻalayhi wa sallam. Jërëjëf Xaadimu Rasuul, Shaykh Ahmadu al-Mbàkkiyu, Tuubaa Senegaal!

[Page 12, Column 1]

Ñaari ràkka yi ñuy def ci joróomi fan ci weeru Septambar ci at mu nekk ca Ndar, muy loo xam ne saa yu jubsee rekk waa Senegaal yépp seen xel dana dellu ci xalaat Sëriñ Tuubaa, di màggal bis boobu ca Ndar ngir jëmmu Boroom Tuubaa. Ngir seet nañu ci wàllu istuwaar muy taarix, am na ci bis yoo xam ne yu am solo la. Bis yoo xam ne saa yu ñówee war nañoo dajaloo ngir Yàlla màggal ko. Ci la waa Ndar tànn bis booba. Muy juróomi fan ci weeru Septambar ngir gis nañu ne ca lañu woo Sëriñ Tuubaa ca biro ba ca Ndar, ngir bégga fey Lislām. Ngir booba ñoom Nasaraan yi daane nañu mbooléem ña ñu doon xeexal ci wàllu ngànnaw, wëlbëtiku nak jëm ci sëriñ si ngir bégga daaneel Lislām ngir taxawal seen diine. Ngir xam nañu ne diirub Lislām di taxaw, li ñu bégg duñu ko mëna am. Bis boobu ca la Sëriñ Tuubaa dolli gëm ñi gëmoon, gëmloo ñi gëmul. Daadi jël léppam jox Yàlla ak Rasuulu Laahi. Bis boobu ci la Sëriñ Tuubaa wone ne ci wàllu xel ak xalaat, ak xàmme ak xéewël, Yàlla wàccewu ko ci nit ku weex bàyyi ku ñuul.

[Page 12, Column 2]

Ñépp la ko boole. Bis boobu ci la Sëriñ Tuubaa fóot Lisláam ba mu gëna set. Ci la toroxal Nasaraan bi. Firnde ji moo di ba mu yegsee dafa daaldi kàbbar julli ñaari ràkka. Ñaari ràkka yooyu moom lañuy màggal ca Ndar, doora wax Nasaraan yi lu ngeen may doye. Bis booba nak la waa Ndar di màggal at mu nekk, di ci nettali ay mbindam, di ci jàng Alxuraan, muy bisub Lisláam. Tax na itam ba dañu ciy woo mbooléem képp ku dib jullit ci Senegaal ak ci bitim réew mi; ñépp téew fa. Waa Dakaar ak Cees ak Kawlax ak mbooléem reesiyoo yi nekk Senegaal, waa Risaatool ak Dagana ak mbooléem waa Daara, rawitina daayira yi danañu fa def ay keemtaan. Ci wàllu xarala, manaam ay nataal, daayira Xidmatul Xadiim ñoo ko fa wone bu Cees. Guddi ga nak ñu ngi ko tudde guddig Maam Shaaykh Ibraahiima, ràkki Sëriñ Tuubaa. Moo tax Sëriñ Shaykh Awa Bàlla Mbàkke yebal fa ab taawam mu ànd ak mbooloo. Sëriñ Murtlaa Mbàkke, jàngalekatu Araab ca Cees moo def waxtaan wa. Sëriñ Murtalaa Mbàkke ibn Xaadimu Rasuul téew na fa, sànt na fa mbooloo ma mépp. Ñu ngi xamal àdduna bi ne fas nañu yéenee at mu nekk ñu koy màggal, di ca woo bépp jullit, bépp taalube. Ki nga xam ne moo ko jiiite muy Sëriñ Madike Wad ak mbooloo ma mu bokkal liggéey bi, ñoo ñaan Yàlla yàggal taxawaayu Shaykh Abdullaahi Ahad ci sunu kanam. Wa şalātu wa salaam.

[Page 12, Column 3]

Mouvement Islamique des Mourides d'Europe (MIME)

Mbootaayu Lisláam bu Muriid yi nekk fii ci Ęrop

Ca jamono yi weesu yebaloon nañu ay nit ñu dem ca Marok ngir daje faak Iiño Kiltirel ba fa nekk ngir waxtaan ak ñoom ci loo xam ne dina mëna yaatal liggéey bi foofa ca Marok. Ña fa teewoon muy Sëriñ Ahmadu Daraame ak Sëriñ Shaykh Sàll. Ba ñu dellusee, rafet nañu ñjort ca lañu doon dox bu baax. Te ñoom itam seen xol sedd na ci lool. Kon am nañu yaakaar ci ne jamono yii di ñów danañu fa sàmp liggéey ba, insha Allah. Ci yoon woowu daje nañu fa ak Sëriñ Mustafaa Basiiru Mbàkke. Waxtaan nañook moom. Am na laaj yu ñu ko laaj mu tontu leen laaj bu ci nekk. Laaj bu njëkk ba

moo di màggal gi kañ la tambali? Sëriñ Mustafaa Basiiru: Màggal gi Sëriñ Muhammadu Mustafaa ibn Shaykhul Xadiim moo ko njékka woote, gànnaaw ba Shaykh Alhaaji Muhammadu Falilu Mbàkke. Waaye nak ci xilaafag Shaykh Muhammadu Mustafaa moom màggal gi ñi ngi ko doon def bis ba fi Sëriñ Tuubaa làqo sunuy bët. Gànnaaw nak bi Sëriñ Muhammadu Mustafaa làqoo,

[Page 13, Column 1]

bi Sëriñ Fàllu toogee ci xilaafa gi, ci la ko def bis bi mu génnee réew mi ngir liggéeyal Rasuulul Laahi. Noonu itam la ko Sëriñ Muhammadu Mustafaa yénewoona defe. Sëriñ Fàllu moo ko yeggali. Bis booba ci la Sunu Boroom digal Sëriñ Tuubaa ngir mu génn réew mi ci liggéey boobu. Lépp lu ñu am ca la nu ko ame. Sëriñ Tuubaa ci boppam nee na bis boobu waxtu wu mu dikkee, na ngeen ko def mu mel ni Tabaski ci yeen. Gis ngeen Shakyh Abdullaahi Ahad, bu bis boobu jubee rekk dana wax ci rajo bi ñépp dégg. Mu yeesalaat lu jëm ci wàllu Màggal gi. Waxtu wu ñu jàppee bis bi rekk, moom Shaykh Abdullaahi Ahad dafay woo Sëriñ Mustafaa Basiiru. Su ko defee lépp lu jëm ci Màggal gi mu taxaw ci. Mu daaldi wax ci rajo bi ngir lu jàppandil dikkub taalube yi ak lan mooy njariñal Màggal gi, ak lu ko taxa jóg. Laaj nan ko fa itam, maanam Tuubaa gis nañu bisub Màggal gi dana bari nit ba nga xam ne kenn mënu koo xayma, ñu béggoona xam ci wàllu dalal gan ñi dangeen koy waxtaane wàlla kenn ku nekk rekk dafay seet ci xelam lu baax mu def ko ba gan ñi duñu tumuranke? Gànnaaw loolu, naka lay doxe ak itam liggéey bi naka lañu koy seddalee? Su Màggal gi weesoo itam naka lañuy setale Tuubaa?

[Page 13, Column 2]

Tontul Sëriñ Mustafaa Basiiru Mbàkke: Mu ne moom ci jëmme boppam, Sëriñ Abdullaahi Ahad Mbàkke, moo ko jox ndigël ngir mu jiite Màggal gi, yor ko. Loolu war naa tollu ci ay at booba ak léegi. Yàlla dimbali ko ba taxawu na ko ba lépp tegu ci yoon. Te at mu nekk, maak ñi nga xam ne ñoo koy doxal danañu ko xalaat ci diir bu yàgg. Taalube yi nak, ku ciy ñów da nga ñów ak fa sa kàttanam tollu. Loolu bokk na ci li leen di dimbali. Te itam Tuubaa dafa nekk ci biir Afrik, te Afrik

ñépp xam nañu leen ci seen fonk gu ñu fonk gan. Ba tax na waa Tuubaa gépp dañuy yaatal seen bopp ci ñépp ba ku fa ñów doo am coono ci wàllu lekk ak naan ak ab dal. Am na ci ñoo xam ne duñu nég ba ñu leen koy sànt. Dañoo xam ne lu baax la te war na leen rekk, ñu def ko ngir Sëriñ bi. Sëriñ Abdullaahi Ahad dana wax ci rajo bi ngir ñu yaatal gan ñi, dalal leen. Mbooloo ma nak dana tàkku lool, te ku nekk bégga ziyaara. Rawatina mbooloo moomu am na ci ñuy jaxasoo ak ñoom sol mbubbi Baay-faal te duñu ay Baay-faal. Te itam leneen moo leen fa àndi. Moo taxoon Shaykh Abdullaahi Ahad joxewoon ndigël ci ñooñu, ndaxte bu Shaykh Abdullaahi Ahad Mbàkke

[Page 13, Column 3]

soxlaa Baay-faal yi, dafa wax ak ki nga xam ne mooy seen kilifa muy Sëriñ Asan Faal, te tey muy Shaykh Abdu Sàkkóor Faal. Ñooñu nga xam ne ñoo taxaw taxawaayu Maam Shaykh Ibraahiima Faal. Ñooñu kenn du leen jaawale, ndaxte ñi dégg ndigël lañu. Ñu fonk li ñu nekk lañu. Ñu xam li ñu nekk lañu. Ñu fonk yoon wi lañu. Te lu ñu yëngu yoon wi rekka tax. Ñooñu ñooy ñiy dimbali yoon wi. Am na itam ci biir kër sëriñ si ay Baal-faal yoo xam ne fa lu ñu féetéwoo ci wàllu togg ak root ak itam lépp luy jëm ci dimbale gan ñi. Am na ba tay yeneen laaj yoo xam ne laajoon nañu ko Sëriñ ba. Dinanu ko génne ci Ndigël bii di ñów, insha Allah. Sëriñ Mustafaa Basiiru ak Mbootaayu Lislām bi nekk Ērop, Faraans. Wa šalātu wa salām.

Daa'iratu Mubaaraka ca Ndar, ci njiital Shaykh Abdullaahi Saar, tambali nañu 1974 di def ab màggal jagleel ko Shaykh Abdul Kariim Sàmba Jaara Mbay muy koo xam ne taalube Sëriñ Tuubaa bu mag la. Bokk na itam ci Shaykh yu mag yi, rawatina ci woykat yi Lislām amoon. Ay jàmbaar

[Page 14, Column 1]

yoo xam ne mësüñoò nàngoo fekk fenn fu Lislām di tumurankee. Noonu itam la ame ci waa kër Xaadimu Rasuul. Moom Shaykh Abdul Kariim, kenn la ci jàmbaar yooyu. Nekk na koo xam ne semmal na mbooléem waa Senegaal ci toolu Sëriñ Tuubaa, ak jeex gu mu jeex ci Sëriñ Tuubaa ci

jamono bi nga xam ne Lislaam tumurankewoon na. Yoonu Muriid itam tuutiwoon na ci dhaahir. Ay mbindam nekkoon na lu jéggi dayoo. Feeñal na ay njariñ yoo xam ne ku nekk ci réew mi war nga koo xam, ndax nga mën ci jariñu ci wàllu taalifam. Lu deme ni *Gàннаar* ak lu deme ni *Jazbu l-Majdhub*. Te noonu mu mënee Wolof, noonu la mënee Araab. Ngir moom nee na: Nekkul ni moom mooy wax. Waaye Sëriñ Tuubaa mooy wax, ngir moom waxande la wuñ tëj. Du wax. Su ñu ko ubbee muy làmmiñam! Màggal gi nak nii lanu koy doxale. Ginnaaw Tisbaar, daa'ira (daayira) yépp dananu tase jàng qasaa'id ak zikrul Laahi. Bu ñu fa jógee, dananu dem ca sëg ya ziyaariji Shaykh Abdul Kariim. Def fa ay waxtaan ak ay ñaan. Ki koy ubbi mooy Shaykh Abdullaay Saar. Gàннаaw loolu, njabootu Shaykh Sàmba Jaara danañu sànt mbooloo ma. Su ko defee Shaykh Mbàkke may ab taawam, daadi ñaanal mbooloo ma.

[Page 14, Column 2]

Guddi googu nak danañu ko def at mu nekk. Ñoo ngi ciy woo bépp taalube. At mee weesu nak mbooléem ku ñu ci ayle noo ngi lay sànt bu baax. Yàlla na Sëriñ Shaykh Abdullaahi Ahad yàgg ci sunu kanam. Wa salaam. Jërëjëf Sëriñ Tuubaa!

Shaykh Abdullaahi Jéey

Min nūri Ahmadu Bàmba tārīka l-nāsi khayru il-Lāhi wa l-amsā sayyidi l-nāsi!

Shaykh Abdullaahi Jéey nee na maa ngi jagleel tàgg gi Shaykh Ahmadu Bàmba mi nga xam ne dafa dëddu mbindéef yi jublu Yàlla, Boroomam, ba Yàlla def ko muy Boroom nit ñi. Waxante bi nga xam ne am na ci diggànte Maajoor ak Majaxate Kala mooy li jur wax ju rafet ji, ñu jubale ko Sëriñ Tuubaa. Gàннаaw bi baayam faatoo, muy Maam Moor Anta Sali Mbàkke, ci la Sëriñ Tuubaa jóg sànc Daaru Salaam, gàннаaw bi Tuubaa, ci ndigëlu Rasuulul Laahi. Mu sànc fu ñuy wax Mbàkke-Baari.

Foofa nak nekk na fa juróom benni weer doora génn liggéeyali sàng bu tedd ba ci atum 1895.

[Page 14, Column 3]

Ci loolu nak, jaabante ga nga xam ne doon na ko def di wër réew mi ci la Nasaraan bi tiite ngir xam ne Sëriñ Tuubaa nitu Yàlla bu wér la. Te itam génne gim doon génne doomi aadama yi ci njàqare ak ci ay tiis daana tax ñuy bàyyikoo fu nekk di ñów ci moom. Loolu itam tiital Nasaraan bi, ndaxte booba Nasaraan yi lañ bëggoon moo di saxal ci nit ñi diine joo xam ne dana mēna mengoo ak seeni bëgg-bëgg. Ci noonu lañu xalaate dajaloo ngir sosal Sëriñ Tuubaa génne ko réew mi. Yóbbu ko ngir sànk ko. Bataaxal yi nak ñooy ñaari bataaxal yi nga xam ne ñoo génne Sëriñ Tuubaa réew mi. Muy ba Nasaraan yi dajee ba noppi, dajeb juróomi fan ci weeru Septambar atum 1895.

Yaw kilifa gi nga xam ne yaa yore mbirum polotik ci bitim réew mi, maa ngi lay xamal ni daje nañu ci kaw waxtaan woo xam ne def nañu ko mu jëm ci yëngu boo xam ne Sëriñ Tuubaa mi ngi koy yëngu ci biir réew mi. Yëngu boobu nak yegg na Kajoor, Bawol ak Njaambur ak Waalo. Loolu lépp nak, gannaaw bi ñu woowee Sëriñ Tuubaa ba laaj ko li nga xam ne moom lañu ko jiiñ, kelifa gu mag ga laaj na ñépp. Waaye ñoom ñépp seen wax mooy

[Page 15, Column 1]

la kelifa gu mag ga wax. Moom nak lii la wax: “Yow Ministar bi yor mbirum nootéel gi fii ci Afrik, maa ngi lay xamal ne sunu daje bi ñu def ci juróomi fan ci weeru Septambar mu jëm ci Muhammadul Mbàkkiyyu mook ay taalubéem, ku ñuy wax Lëkelerk moo demoon Jolof ak Njambur moo ko nettali. Gis na yëngu-yëngu ya nga xam ne Mamadu Mbàkke mi ngi ko fay yëngu. Kilifa ya nekkoon foofa yépp dem nañu fa ngir jóg ji ca loolu, ba jàpp nañu seen xel ñu ne ngir loolu saafarawu fàwwu ñu génne Sëriñ bi réew mi.” Ba nga xamee ne daje nañu ba waxtaan, ba dégg loolu leen Merlin wax mboolo mépp, am na ñu ne dañu koy génne réew mi yóbbu ko Gaboo, ba yëngu-yëngu yi dal. “Ahmadu Bàmba moom danañu ko génne réew mi yóbbu ko Libarwiil. Gaal gi koy

yóbbu dina jaar Ndakaaru ci ñaar fukki fan ak benn danañu ko jox itam lu tolloo ak fukki dërëm ci weer wu nekk. Kon yaw Kelifa gi, man Gufernër maa lay jottali mbir moomu nga xam ni mooy daje bi nga xam ne defoon nañu ko ci juróomi fan ci weeru Septambar 1895.” Loolu lañu farataal ñaari bataaxal yii. Kon nekk na lu ñu wara seetaat ci barab yooyu nga xam ne Nasaraan bi bëgg na faa yóbbu Sëriñ bi, ndaxte seen xalaat boobu dafa dëppook la amoon ca Baghdad, wàlla ma ñu koy fàttali, ba nga xamee ni jullit ya dañoo booloo ngir xeex diiney Kerecee ña fa nekkoon bëgga noot jullit yi. Moo tax Sëriñ Muusaa Ka wax na ne, bi Sëriñ Tuubaa jaaree Ndar mujji na mu mel ni Tuubaa

[Page 15, Column 2]

ci moom ngir ni ko taalube yi taxawoo foofa ca Ndar. Ba tey Sëriñ Ahmadu Njaay Maabéey doon kelifa diine gu mag ak ay kelifa diine yu bari daje nañu ngir bind benn leetar Gufernër. Waaye moom Gufernër ba mu gisee leetar ba muy leetar buy tinul Shaykh Ahmadu Bàmba dafa daaldi gantal. Ñu nga naan ko ca biir leetar ba kii Yàlla rekk moo tax muy yëngu ak yonnt bi. Waaye àdduna taxul muy yëngu. Naan ko lii ak njuumte la, waaye Sëriñ Bàmba jaamukatu Yàlla rekk la. Waaye Nasaraan bi dafa daadi wax ne wax ji dëgërul ngir ki tax ñu koy wax ñówul ci ndaje bi. Loolu lépp nak ay fexe la ngir bañ leena dimbali. Sëriñ Ahmadu Njaay Maabéey daadi àndak mbooloo ma génn dem seeti Sëriñ Tuubaa fa mu nekk. Ba ñu yegsee ba waxtaan ba noppi, Sëriñ bi daadi wax ne: “ñaari nit ñu songoo ngay wax ki ñu tooñ mu jéggalu ki ko tooñ. Loolu yenuwul maanaa! Yeen nak bu leen am genn jaaxle. Damay liggéeyi. Léegi ma dellusi. Yaw Ahmadu Njaay yaa may seere, insha Allah. Di naa dem ci jàmm, dikk ci jàmm.” Waaye lan moo tax Nasaraan bi tànn Gaboŋ ngir yóbbu fa Sëriñ bi? Loolu li ñu ciy leeral moo di am na benn tééré bu tudd *Tambali Gëstu lu Jëm ci Tukkiib Sëriñ Tuubaa*, danañu ca leeral peXe yi nga xam ne Nasaraan bi amoon na ko ci faat ay bàkkan ci ñi ko lëjëloon. La mayoon doole Nasaraan bi moo di réew yi nga xam ne nekkoon na fa ba moom ko ci biir Afrik, te gox yi wuute lool ci wàllu tàngaay ak ay ñàng.

[Page 15, Column 3]

Ci misaal, aw fas boo ko jëlee Luga yóbbu ko Kaasamaas, boo sàgganee rekk mu faatu, waxuma laa nak boo ko ci jubloo, ngir am na fa yuy màtte yoo xam ne du ko mëna dékku. Noonu nak lañu doon def nit ñi ci jamonoy Tubaab yi. Su ko defee waa réew mi ñóom duñu xam lu ñu ca jublu. Am na kilifa yu bari yu Nasaraan bi jàpp faat leen ci noonu. Ku mel ni Sharif Amala, ma nga dëkkoon Ñooro. Nasaraan bi yóbbu na ko Bamako. Jële ko fa yóbbu ko Ndar. Jële ko fa Alseeri. Jële ko fa yóbbu ko Faraas ci atum 1945. Ci la faatu ca Faraas, ci opitaal Moolisoo. Nga gis Saamoori Ture ak doomam ak ñenti soxnaam ak juroom ñaari jaamam. Am na ràkkam ju ñuy wax Baakari Ture, ñu ngi ko yóbbu Madagaskaar, foofa la faatoo 1896. Am na benn Gabone mi ngi tudd Waama, moom itam Senegaal ca Ndar lañu ko yóbbuwoon. Ku ñuy wax Behansee mooy buuru Dawmee, ñu yobbu ko Alseeri. Ku ñuy wax Demba Araab ak Muhammadu Abdu ñoom ñépp ñu yobbu leen Gaboo. Fa lañu faatoo. Bu ñu ko toppoon du jeex mukk. Kon ci beneen Ndigël bii di ñëw dina gëna leer, insha Allah. Sëriñ Tuubaa amul moroom!

Waa mbootaayu Lislam bi nekk Ęrop ñoo ngi am nàqar ak tiis di tàgge seen mbokkum taalube bu baax, ñu koy wax Masira Jóob. Faatu na ca Turwa ñu yóbbu ko Senegaal. Ñu ngi koy jaale ay mbokkam yépp, góor ak jigéen.

Am na benn kooferaas bu ñu doon def ca UNESCO. Ña ko doon def mooy wa Islaam ak Xeetu Ęrop. Waa mbootaay gi teew nañu fa ànd ak Shaykh Abdullaahi Jéey mu waxtaan fa ak Tubaab yi ba dugal leen ci mbirum Sëriñ Tuubaa.

[Page 16, Column 1]

Céy Sëriñ Tuubaa! Sëriñ Yunus Jóob moo ko bind, Etijaa ci Faraas

“Katabtu fi l-baḥri anni lā muda yaḍi illā Naṣarā ‘abīdi l-mā’i wa l-ṭīni,” Sëriñ Tuubaa dafa wax ne mësü ma a tällal te duma tällal sama loxo Nasaraan bi nga xam ne duñu dara ludul jaamukati suuf ak ban. Céy Sëriñ Tuubaa, moom mi génne jaam ñi ci lëndëm yóbbu leen ci leer! Xamal nit ñi ba ñu xam, te kuy jëfe li Yàlla bëgg ak yonnet bi, te mi ngi ko def jamono bi nga xame ne ci la Nasaraan bi bëgga fay Lislaam ngir taxawal li mu nekk. Kon boo seetloo lu Sëriñ Tuubaa mësa def rekk ci biir yëngoom, am na ci lu ñu wara fàttaliku ngir mooy ndamal nit ku ñuul. Tey ndamal Lislaam yépp ba gâceel Nasaraan bi. Céy Sëriñ Tuubaa! Mi ngi fekk baax ci réew mu nekk ci ay loxoy Nasaraan. Waaye lépp loo xam ne wàllu xalaat la, wàlla jëf la, wàlla dimbali nit ñi la, lépp mi ngi koy jëflanteek waa réew mi, ba noppi taxawal ci réew mi ñoo xam ne seen yëngu ak seen dal lépp ci Lislaam la jëm. Céy Sëriñ Tuubaa! Daan na wax naa: “dinaa dundalaat suuf su mag. Dinaa ci ji jiwu woo xam ne ngóob ma dana jariñ képp-képp kuy doomi aadama, ci darajay Muhammad. Ba noppi di defar nit ñi di leen xamal lu jafe. Lu jafe ma yombalal leen ko.” Bokk na ci lu deme ni Muhammadu Yadaali dafa daan seet lu mengook nit ñi mu leeral ko ca, ba ñu xam ko ca Araab ak Wolof yu leer. Am na benn Kumandaa buñuy wax Kumandaa Lasal, doktor la woon bu daan yëdu Sëriñ bi. Waaye dafa mujj di tàgg Sëriñ bi. Kon ci gàttal, Sëriñ Tuubaa amul moroom!

[Page 16, Column 2]

Leetar bii waa Mbootaayu Islaam bu Muriid yi nekk Ērop ñoo ko bind Peresidaa Abdu Juuf ngir jaarale ko ci Ambasadër bi

Ñoo ngi xamle ci leetar ba, ñun ñoo ngi ci gannaaw Shaykh Abdullaahi Ahad Mbàkke. Fas yéenee li mu ñu digal, ñu def ko. Ñoo ngi wone sunug jàppale gu amul benn sikki-sakka ci Peresidaa Abdu Juuf, ci kaw ndigël sunu yaakaar tey ak èllëg. Kon Yàlla na Senegaal jëm kanam. Yow kelifa gi, ñoo

ngi lay nuyu ci turu wa daa'ira bi. Wa salaam

Am na ag coppite gu am ci turu asosiyaasiyoo bi. Ñu tudde ko Asosiyaasiyoo Etijan yi. Dàq nanu tur woowu. Ngir yaatal ba ñépp xaj ci moo tax ñu tudde ko léegi "MIME," ci waxi Nasaraan. Muy Mbootaayu Islaam bu Muriid yi nekk Ęrop. Ñoo ngi xamle jullit yépp ñoo ko bokk ak Muriid yépp, góor ak jigéen.

Mouvement Islamique des Mourides d'Europe (MIME)

Lii mooy waxtaan wi nga xam ne ñaari kelifa yu mag def nañu ko, muy ay laaj ak ay tontu. Lépp sax du mëna xaj ci surnaal bi. Waaye Ndigël bii di ñów, lépp lu ñu ci tënk danañu ko leeral. Ñaari kelifa yooyu nak kenn ki mooy Sëriñ Saar Jóob, Peresidaa Mbootaayu Lislamm bu Muriid yi nekk Ęrop. Kilifa ga mu doon laaj mooy Faransis Lama, muy ab Tubaab boo xam ne yëngoom lépp

[Page 16, Column 3]

daf koy def ci Lislamm. Moom Faransis Lama mooy njiital Kuréelu Lislamm bi nekk Ęrop. Sëriñ Duudu Saar Jóob, laaj bu njëkk ba, lan moo waral yeen Nasaraan yi ngeen wëlbëtiku rekk di wax tusuur ci Lislamm? Li nu ci gëna jaaxal mooy kelifa yu deme ni yeen, nga xam ne dañ leena xam ci lu bari. Loolu lanu bëggon ag léeral. Faransis Lama: "Lislamm dafa nekk lu yaatu ci wàllu luy leeral nit ci doxalinam, ci diggante nit ak ay mbokkam, ak diggantéem ak Yàlla. Ci misaal, Lislamm dafay siflisaasiyoo. Kon lépp loo xam ne danañu ko mëna tolloole ak Ęrop ci sunu gis-gis, ndaxte Ęrop itam dafa nekk loo xam ne siflisaasiyoo la ci wàllu liggéey, ci wàllu xam-xam ak lépp lu ëmb doomi aadama. Te itam siflisaasiyoo yooyu dañoo wara toog waxtaan, ndaxte loolu mooy dundal siflisaasoyoo yooyu. Am na sax ay yàqkat yoo xam ne ñoom ni ñu gise sunuk tàbbi ci Lislamm moo di ni jamono jii ñu tollul Lislamm am na doole, rawatina petroolu Araab yi, ak yu mel noonu. Waaye loolu amul solo, ngir yàqkat dafa yàgg ci àdduna." Gànnaw ba itam waxtaan nañu waxtaan wu yaatu ci Lislamm. Mu wone fa cofeel gum am ci Sëriñ Tuubaa.